

Εκταση **2.506** τ. χλμ. Κάτοικοι **144.340** (2011: **139.660**)

Ο νομός Πέλλας ορίζεται βόρεια από την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, ανατολικά από τους νομούς Κιλκίς και Θεσσαλονίκης, νότια από τους νομούς Ημαθίας και Κοζάνης και δυτικά από το νομό Φλώρινας.

Είναι περιοχή πεδινή κατά 47%, ημιορεινή κατά 17% και ορεινή κατά 36%. Στο έδαφός του απλώνεται η πεδιάδα της Αλμωπίας, που περιβάλλεται από τα όρη Πάικο και Βόρα, καθώς και από ένα τμήμα της πεδιάδας της Θεσσαλονίκης.

Η απογραφή του 2001 έδειξε ότι ο πληθυσμός του νομού φτάνει τους 144.340 κατοίκους, αυξημένος κατά 4% σε σύγκριση με την απογραφή του 1991. Είναι ένας από τους δεκαπέντε νομούς που παρουσιάζουν τάση φυσικής αύξησης του πληθυσμού. Έχει επίσης υψηλότερη του μέσου όρου αναλογία μαθητών του Δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους (64 έναντι 61 του μέσου όρου).

Παράγει το 1,2% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος από το οποίο το 25% προέρχεται από τη βιομηχανία.

Αναλογούσαν 14 αυτοκίνητα ανά 100 κατοίκους, ενώ η μέση αναλογία σε όλη τη χώρα έφτανε το 1999 τα 28/100. Όμως η τάση ήταν ανοδική στον τομέα αυτό, αφού το 2000 οι πωλήσεις αυξήθηκαν κατά 15%.

Το 1999 το δηλωθέν ανά κάτοικο εισόδημα έφτανε τα 2.729,27 ευρώ και οι αποταμιευτικές καταθέσεις τα 2.934,70 ευρώ. Οι κάτοικοι του νομού πλήρωσαν κατά μέσο όρο για φόρο εισοδήματος 140,87 ευρώ.

Η Πέλλα είναι η πρώτη παραγωγός περιοχή ροδάκινων με το 46% της συνολικής, η τρίτη παραγωγός μήλων, η τέταρτη καπνού και η πέμπτη βαμβακιού.

Ο νομός φέρει το όνομα της αρχαίας πόλης, της Πέλλας, που ερείπιά της εντοπίστηκαν βόρεια της λίμνης των Γιαννιτσών, από την οποία επικοινωνούσε με τη θάλασσα μέσω του ποταμού Λουδία. Η λίμνη αυτή έχει σήμερα αποξηρανθεί. Έπαψε να υπάρχει από το 1937.

Οι πρώτες ανασκαφές στην αρχαία Πέλλα έγιναν το 1914. Συνεχίστηκαν πιο συστηματικές το 1955 και το 1957. Μεταξύ των ευρημάτων συγκαταλέγονται και ωραιότατα ψηφιδωτά. Ένα από αυτά παριστάνει ολόσωμο τον Αλέξανδρο να αμύνεται. Ένα άλλο τον Κρατερό να σώζει τον μεγάλο στρατηλάτη σε κυνήγι παρά τα Σούσα.

Από την **ιστορία** του νομού

Οι Βοττιαίοι, οι Εορδείς και οι Άλμωπες ήταν οι πρώτοι γνωστοί σ' εμάς κάτοικοι της περιοχής που σήμερα ορίζει τον νομό Πέλλας. Έδωσαν τα ονόματά τους στα μέρη όπου ζούσαν: Βοττιαία, Εορδαία, Αλμωπία.

Η Βοττιαία βρισκόταν στην περιοχή ανάμεσα στους ποταμούς Αξιό και Λουδία, στα βορειοανατολικά της Ημαθίας (σημερινά Γιαννιτσά κι ένα τμήμα της Γευγελής), και περιλάμβανε τις πόλεις Πέλλα, πρωτεύουσα του βασιλείου των Μακεδόνων από την εποχή του Αρχέλαου κι έπειτα, Ιχνές, Άλωρος, Κύρρος, Αμυδώνα (αναφέρεται και από τον Όμηρο), Εύρωπος, Αταλάντη, Γορτυνία και Ειδομένη (σημερινή Γευγελή). Οι κάτοικοί της, Βοττιαίοι, αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν στη Χαλκιδική, όταν οι Μακεδόνες κατέκτησαν την περιοχή.

Βόρεια της Βοττιαίας, στα όρια της σημερινής ομώνυμης επαρχίας, βρισκόταν η Αλμωπία που περιλάμβανε την ορεινή περιοχή των μετέπειτα Μογλενών, βορειοδυτικά της Εορδαίας. Πόλεις της ήταν οι Άψαλος, Εύρωπος, Όρμας κ.ά.

Δυτικά της Βοττιαίας κι ως τη Βεγορίτιδα λίμνη απλωνόταν η Εορδαία. Περιλάμβανε τις πόλεις Βέγορα, Άρνισσα, Εορδαία κ.ά.

Οι περιοχές αυτές, μαζί με την Ημαθία, ήταν τα εδάφη στα οποία ανδρώθηκαν οι Μακεδόνες από τη στιγμή που συναντήθηκαν με την Ιστορία. Το πέρασμα της Εγνατίας Οδού από τα μέρη αυτά, στην εποχή της ρωμαιοκρατίας, βοήθησε ν' ακμάσουν οι εκεί πόλεις. Υπέστησαν καταστροφές στα χρόνια των βαρβαρικών επιδρομών, βρέθηκαν στο επίκεντρο των πολέμων την εποχή της φραγκοκρατίας και της σερβικής προσπάθειας για έξοδο στο Αιγαίο κι έπεσαν στα χέρια των Τούρκων μαζί με την υπόλοιπη Μακεδονία.

Στην τότε λίμνη των Γιαννιτσών, σημειώθηκαν οι πιο μεγάλες συγκρούσεις ανάμεσα στους Έλληνες και τους Βούλγαρους την εποχή του Μακεδονικού Αγώνα. Από αυτές είναι εμπνευσμένο το μυθιστόρημα της Πηνελόπης Δέλτα «Τα μυστικά του Βάλτου». Τα εδάφη του νομού Πέλλας περιήλθαν στο ελληνικό κράτος κατά τη διάρκεια του Α' Βαλκανικού πολέμου.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 1.4.2011)